

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты ІХ Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
ІХ Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014».
– Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр.
(қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университеті, 2014

Кесте 2- Балалар үйін зерттеу барысында анықталған мүмкіндіктер

Ескеріле бермейтін мүмкіндіктер	Шектелген мүмкіндіктер
Жетім балалар мен ұстаздар, тәрбиешілер арасында субъект – субъект қарым-қатынасы толық орнамаған	Жеткіншек қабілеттерінің сайысы оны ұйымдастыру шаралары әр түрлі тақырыпта бола бермейді
Оқушылардың басқа ортамен қарым-қатынасы өз деңгейінде іске асырылмайды	Әлеуметтенуге байланысты ғылыми орталықтармен байланыс
Сабақ барысында теорияның практикамен байланысы анық көрсетілмейді	Жасөспірімдердің өмірлік тәжірибесі көбіне өз деңгейінде қолданылмауы
Қоғамға бейімдеуге байланысты мәліметтер мен іс-шаралар сабақтан, балалар үйінен тыс жұмыстарда, әдеби кештердің мақсатына енбеген	Ұжымдық, саяхаттық және шығармашылық еңбектер ұйымдастырылуы жоқтың қасы
Жасөспірімдердің жас ерекшеліктеріне психологиялық тұрғыдан мән беріле бермейді, сондықтан олардың әлеуметтенуі де жүйелі іске асырылмайды	Жалпы оқушылар түгел қатысатын іс-шаралар түрлері өте аз

Біздің тәжірибе мәселеміз балалар үйінің тәрбие жүйесі арқылы оқушыларды қоғамдық өмірге бейімдеуге мүмкіндік жасалатын факторлар мәселесі. Сондықтан жүргізілген зерттеуіміздің нәтижелерін осы тұрғыда қорытындыладық. Тәжірибе өткізілген балалар үйінде жүргізілген талдаулар нәтижесінде оқушылардың бойында сіңірілуі тиіс тәрбиелік білім мен тәлімдік қасиеттер белгісін танып, білуге мүмкіндік жасалды. Балалар үйінде әлеуметтік педагогикалық жұмыстарды жүргізудің бірден-бір мақсаты – олардың «жеке тұлға» ретінде қалыптасуына мүмкіндік туғызу. Жалпы тәрбиенің мақсаты да қалыптасып келе жатқан индивидтің әлеуметтік тәжірибені меңгеруі, оның жан-жақты үйлесімді дамуына негізделеді. Эксперимент жұмысы «Жетім балаларды әлеуметтендіру мәселесі» деп аталатын арнайы курсты қамтиды. Аталмыш арнайы курс жетім балаларды тәрбиелеу, әлеуметтендірудегі педагогикалық, психологиялық ерекше-ліктерді сипаттаумен қатар, әлеуметтену үдерісіне қажет барлық қажет-тіліктерді айқындап береді.

Пайданылған әдебиеттер

1. Назарбаев Н. Ә. «Қазақстан әлеуметік жаңғыртылуы: Жалпы Ортақ Еңбек Қоғамына қарай 20 қадам» // Егеменді Қазақстан 2012 № 380-382. 12 – 36.
2. Прихожан А.М., Толстых Н.Н. Дети без семьи.- М., 2001.
3. Фирсов М.В., Студенова Е.Г. Теория социальной работы. – М., 2006.
4. Жетім балалармен әлеуметтік жұмыс – өзекті мәселе. – Алматы: Қазақстан жоғары мектебі, 2005. – № 4. – Б.233-235.

ӘОЖ 316.3:004

ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІЛЕРДІҢ КОММУНИКАЦИЯ КЕҢІСТІГІНДЕ ҚЫЗМЕТІ

Мұрат Айдын

aidyn_murat@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

«Әлеуметтану» мамандығының 1 курс магистранты

Ғылыми жетекші – ә.ғ.к. Смағамбет Б.Ж.

Қазіргі ақпараттық технологиялар дәуірінде, әсіресе ХХІ ғасырдың феноміне айналған Интернет желісі кеңінен қолданысқа еніп отырған заманда виртуалды саладағы коммуникация ерекше мазмұнға ие болуда. Әлемдік жаһандану үдерісінде қоғамның барлық саласына кеңінен еніп отырған электронды ақпарат құралдары мен коммуникациялық технологиялардың қоғамның әлеуметтік құрылымына және жеке адамдардың өміріне ықпалы күннен күнге күшейіп келеді. Бүгінгі күні Интернетсіз өмірді елестетіп көру мүмкін емес. Интернет - әлемнің кез келген жерінен әртүрлі бағыттағы мәліметтер алмасуды жүзеге асыратын ғаламдық (виртуалдық) ақпарат құралы. Яғни, географиялық шекараға қарамастан оңай әрі жеңіл, тиімді өзара байланыс жасауға әрекет етуші объект пен субъект арасындағы коммуникация құралына айналып отыр.

Белгілі әлеуметтанушы Мануэль Кастельс интернеттің даму кезеңдерін, яғни оның локальді компьютерлік желіден ақпараттық дәуірдің ғаламдық шынайы құбылысына айналу жолын терең зерттей келе, жаңа коммуникация кеңістігін былай сипаттайды: «біздің қоғамымыз қарқынды түрде «Желі» және «Мен» арасындағы биполярлы оппозиция шеңберінде құрылымданып отыр... Біз шын мәнінде мәдени бірегейлікті, жаһандық желіні және көп өлшемді саясатты біріктірген плюралистік болашақ тұрғысынан қарастырған жағдайда ғана түсінуге және өзгертуге келетін көпмәдениетті, өзара тәуелді әлемге кірдік» [1; 476]. Демек, ақпараттық дәуірде Интернет арқылы әлеуметтік қатынастың жаңа үлгілері, ерекше виртуалды мәдениет пен әлеуметтік желілік кеңістік қалыптасуда.

Кез келген әлеуметтік желінің негізінде екі объект бар: коммуникация және актор (субъект). Коммуникация кез келген әлеуметтік желінің құрылымдық бірлігі ретінде өзінің тұтастығымен, бірізділігімен және ұзақтығымен анықталады. Әлеуметтік желі өзіне шексіз көп субъектілерді тартады. Яғни өзінің виртуалдылығына қарамастан, Интернеттегі әлеуметтік қатынастар да шынайы бола алады. Шынайы әлеуметтік кеңістіктегідей, желілік кеңістікте де әлеуметтік қауымдастықтар құрылады. Сонымен, әлеуметтік желілердің коммуникация кеңістігіндегі атқаратын қызметі қазіргі әлеуметтанулық зерттеулердің өзекті мәселесіне айналып отыр.

Қазіргі ақпараттық қоғамда әлеуметтік желі географиялық шекараға қарамастан әлемнің кез келген жерінен әртүрлі бағыттағы мәліметтер алмасуды жүзеге асыратын, оңай әрі жеңіл, тиімді өзара байланыс жасауға әрекет етуші объект пен субъект арасындағы коммуникация құралы айналып отыр. Яғни, әр сәтте қол жетімділігімен ерекшеленетін әлеуметтік желілер онлайн (нақты уақыттағы ақпарат алмасу) және офлайн (кейінге қалдырылып берілетін ақпарат) қызмет түрлерін ұсынуымен тартымды әрі пайдалы болмақ. Интернет желісіндегі қызмет түрлері өзінің бұқараға ұсынатын ақпараттарының мазмұны мен тұтынушылардың қызығушылығына қарай домен атауларымен айқындалады. Айталық, edu – білім беру және ғылыми ұйымдар, com – коммерциялық ұйымдар, gov – үкіметке қатысты ұйымдар, org – коммерциялық емес ұйымдар, net – интернет желілерін қолдаушы ұйымдарға қатысты қолданылады.

Коммуникация кеңістігінде әлеуметтік желілердің тағы бір ерекшелігі оның ұйымдастырушылық және адамдарға қызмет етуші функциясында. Яғни, форумдар арқылы адамдар әртүрлі бағыттағы тақырыптарға талқылау жүргізу, онлайн форматында пікір алмасу мүмкіндіктерін пайдалана алады.

Әлеуметтік желідегі қарым-қатынастың эмоциональдық сипаты адамдардың өздерін белгілі бір әлеуметтік қауымдастықтың мүшесі ретінде сезінуі және өз сезімдерімен бөлісуі арқылы сипатталады. Яғни виртуалды әлемде адамдар өмірдің мағынасын іздеуге, басқа адамдармен сырласу арқылы өзін түсінуге, өмірлік ұстанымдарын айқындауға талпыныс жасайды. Әлеуметтік желінің көмегімен адамдар өзара тығыз эмоциалық байланыс орнатып, сізді қызықтырған сұрақтар бойынша белгілі бір қауымдастықтардың мүшесі бола алады.

Қазақстандық блогер, журналист Өркен Кенжебек әлеуметтік желілердің атқаратын қызметіне қатысты өз ойын былай білдіреді: «Әлеуметтік желілер адами қарым-қатынастардың жаңа мәдениетін қалыптастырды. Сезімді білдіргің келсе, смайлик жіберу, өмірі көрмеген, өзіңнен 10 мың шақырым қашықтағы адамды дос санау, виртуалды махаббат

құру, - бәрі-бәрі қазір болып жатыр. Адамдар арасындағы интимді шекараның сызығы өшіріліп, құпия жария болды, жариясы бүкіл жаһанға таралатын болды, мұны тіпті әлеуметтік желінің артықшылығы дегім келсе де, кемшілігі секілді көрінеді де тұрады. Сондай-ақ, «Facebook»-те 2000 досы бар саналғанмен, өмірде шын бір досы жоқ адам-аккаунттар пайда болды. Бұл да әлеуметтік желі әкелген қасірет [2].

Әлеуметтік желілердің артықшылығы мен кемшілігі жөнінде блогер Ерғали Елдос мынадай қызықты мәліметтерді келтіреді:

1. Әр 20 минут сайын facebook-те бір миллион сілтеме таралады;
2. Әр сағат сайын facebook-те 4,5 миллион адам қандай да бір іс-шараға шақыру алады;
3. Әр минут сайын facebook-те 100 мың адам дос болып қабылданады;
4. Барлық қолданушылардың 50 пайызы аптасына 1-5 сағат уақытын әлеуметтік желілерде сөйлесумен өткізеді;
5. Әр секунд сайын 8 адам қандай да бір әлеуметтік желіге тіркеледі;
6. Google-дегі іздеу саны күніне 1 миллиардтан асады;
7. Адам саны жағынан Facebook Қытай, Үндістан елдерінен кейінгі әлемдегі үшінші мемлекет;

8. Орта есеппен алғанда әрбір қолданушы өз аккаунтына күніне 2 рет кіреді;

Әлеуметтік желілердің кемшілігі:

1. Жыл сайын әлемде шамамен 100 адам әлеуметтік желіде қалдырған хаты үшін өмірден озады;
2. Әлеуметтік желілер интернетте уақыт өткізудің тәсілі саналатын порнографиялық сайттарды басып озды;
3. Әлеуметтік желі әлемдегі әрбір үшінші жұптың айрылысуының басты себепшісі;
4. АҚШ елінде қиылған некелердің 10 пайыздан астамы әлеуметтік желілердің арқасы;
5. Ата-аналардың 69 пайызы әлеуметтік желіде өз балаларымен дос;
6. 80 пайыз ата-ананың айтуынша, олар балаларының интернетте немен айналысатынын біледі. Алайда, балалардың 31 пайызы әке-шешелерінің ештеңе білмейтініне сенімді;
7. Жаңалықтар адамдарға басқа каналдар арқылы әсіресе әлеуметтік желілер арқылы келетін болғандықтан әлемдік 25 газеттің 24-інде тираж саны азайған;
8. Танымал әлеуметтік желілердің көбісі қолданушының өшірген суреттерін сақтайтыны анықталды;
9. Facebook бар болғаны бір жыл ішінде 200 миллион қолданушы жинаған, ал телеөндіріске 60 миллион көрермен жинауға 13 жыл уақыт кетті;
10. Бүгінде 5 компанияның төртеуі жұмысшыларды іздеу кезінде әлеуметтік желілердің көмегіне жүгінеді [3].

Әлеуметтік желідегі басты кемшілік ондағы ақпараттардың ақиқат немес жалған екендігін айыра алмауында.

Біздің зерттеуіміздің тағы бір бағыты – коммуникация кеңістігінде әлеуметтік желіні талдау, әлеуметтік объектілер мен субъектілердің өзара әрекет ету жағдайларын айқындау. Қазіргі кезде әлеуметтік желіні талдаудың төрт тәсілі айқындалып отыр:

1. Құрылымдық тәсіл желінің геометриялық формасына және интенсивті өзара әрекетке ерекше көңіл бөледі. Нәтижелерге интерпретация жасау үшін желінің өзара алмасу және құрылымдық теорияларын қолданады.

2. Ресурстық тәсіл белгілі бір мақсатқа жетуде желіні және жеке ресурстарды пайдалану көздерін анықтайды. Желілерді пайдаланушылардың білімі, қызметі, байлығы, ұлты, жынысы жеке индивидуалды ресурстың сапасын құрайды. Ал, желілік ресурстарға ықпалы, статус, ақпарат, капитал кіреді.

3. Нормативті тәсіл қарым-қатынастың үлгілерін, сонымен қатар әлеуметтік желідегі актордың мінез құлқына ықпал ететін нормалар, ереже және санкцияларды айқындайды.

4. Динамикалық тәсіл уақыт ағымына қарай желінің құрылымындағы өзгерістерге мән береді.

Сонымен бірге, қазіргі ақпараттық қоғамда әлеуметтік желілердің аксиологиялық статусын айқындайтын екі жағдайды көрсетуге болады: бір жағынан, тиімсіз мемлекеттік басқару және әлеуметтік институттардың қалыптасуы жағдайында әлеуметтік желілер қажетті компенсациялық механизмге айналып отыр. Екінші жағынан – жаңа әлеуметтік институттарды толықтыратын шартты әлеуметтік қауымдастықтар мен топтардың құрылуы жағдайында белгілі бір функция атқарушы әмбебаптық әлеуметтік механизмге айналады [4]. Желілік коммуникацияның құндылықтық аспектісін айқындайтын тағы бір жағдай – желілердің инновациялық диффузияға ықпалы. Яғни, әлеуметтік желілер қазіргі қоғамның білім, ғылыми-инновациялық, саяси және экономикалық салаларын кеңінен қамтып, қазіргі коммуникативтік кеңістікті құрастыруға ықпал етеді.

Жоғарыда келтірілген әлеуметтік желінің мәні мен ерекшеліктерін айқындайтын факторларды негізге ала отыра, мынадай бір маңызды қорытынды шығарамыз. Әлеуметтік желілер қазіргі кезеңгі сициомәдени жағдайда бұқаралық коммуникация құралдарына парапар деген ой тұжырымдауға болады. Себебі, әлеуметтік желілер бұқаралық коммуникация құралдарының барлық функцияларын атқарады. Өзінің мерзімділігі, қолжетімділігі және қаражаттық өлшемдері бойынша желілік қарым-қатынас қазіргі коммуникативтік кеңістікте ең тиімді қатынас құралына болып отыр. Бұқаралық коммуникацияның дәстүрлі құралдары ең алдымен ақпаратты жинақтап, содан соң сұрыптайтын және тарататын орталықтар арқылы қызмет атқарады. Ал, әлеуметтік желілер өзінің географиялық ауқымдылығымен, ашықтығымен, сондай-ақ, бақылаусыздығымен ерекшеленетін шексіз ақпаратты жинақтайтын және тарататын тәуелсіз коммуникативтік кеңістік ретінде сипатталады. Әлеуметтік желілердің бұл сипаттамасы қазіргі қоғамның коммуникативтік кеңістігіне жаңа конструктивті мазмұн береді.

Сонымен, біздің ғылыми зерттеулерімізге түрткі болып отырған желілік коммуникация мәселесі тек теориялық жоба емес, сонымен бірге ол эмпирикалық шындық. Электронды почта, тез арада ақпарат алмасу қызметтері, чаттар, форумдар, блогтар, желілік қауымдастықтар – осының бәрі қазіргі қоғамдағы электрондық жүйеде ақпарат алмасу процесі динамикасының айқын көрінісі. Қазіргі кезде коммуникация кеңістігіндегі субъектілердің өзара ықпалдастығы әлеуметтік желілердің спецификалық функцияларымен айқындалатын ақпараттық субъект-объектік қатынастың жаңа сипатының көрінісі.

Пайдаланған әдебиеттер

1. М. Кастельс. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. Монография, 2000.
2. Өркен Кенжебек. Әлеуметтік желілер – пайданының да, қауіптің де көзі. //Заман-қазақстан газеті. 2012 жылғы 19 қыркүйек.
3. <http://massaget.kz/tehnobilesiz-be/7455> Дайындаған: Ерғали Елдос
4. <http://www.dissercat.com/content/sotsialnye-seti-kak-mekhanizm-konstruirovaniya-kommunikatsii-v-sovremennom-obshchestve>.

ӘОЖ 316.356.2

ЗАМАНАУИ ҚАЗАҚ ЖАСТАРЫНЫҢ ТІЛДІК ҰСТАНЫМДАРЫ

Молдабекқызы Ақмаржан

[<myrzabekova.akmarzhan@mail.ru>](mailto:myrzabekova.akmarzhan@mail.ru)

Әлеуметтік ғылымдар факультеті, әлеуметтану кафедрасының 4 – курс студенті

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ (Астана Қазақстан)

Ғылыми жетекші – Смағамбет Б.Ж., ә.ғ.к., доцент